

CILJEVI ORGANIZIRANJA LOKALNE ZAJEDNICE U PREVENCIJI POREMEĆAJA U PONAŠANJU

Nino Žganec

Pravni fakultet Zagreb

Studijski centar socijalnog rada

Sažetak

Na uzorku od 187 socijalnih radnika iz različitih vladinih i nevladinih organizacija koje djeluju u Republici Hrvatskoj provedeno je istraživanje s ciljem utvrđivanja ciljeva socijalnog rada u organiziranju lokalne zajednice na području prevencije poremećaja u ponašanju. Komponentnom analizom izolirane su tri glavne komponente koje objašnjavaju ukupno 53,9% zajedničke varijance. Na taj su način identificirani glavni ciljevi organiziranja zajednice kako ih definiraju domaći stručnjaci. Rezultati istraživanja ukazuju na mogući transfer određenih teorijskih pristupa, modela i koncepata organiziranja zajednice čiji se dijelovi u domaćim uvjetima mogu iskoristiti u prevenciji poremećaja u ponašanju.

Ključne riječi: socijalni rad u organiziranju zajednice, poremećaji u ponašanju, prevencija

1. UVOD

Lokalna zajednica u kojoj djeca i mladi žive objedinjava većinu najvažnijih potencijalno rizičnih, ali i protektivnih faktora koji se u procesu prevencije poremećaja u ponašanju mogu na različite načine iskoristiti. U literaturi su poznati i opisani brojni primjeri kvalitetnih suradnji u realizaciji programa prevencije na lokalnoj razini. Tako se npr. ističe kako u onim slučajevima u kojima postoje rizici na razini školske zajednice treba razviti programe koji će biti usmjereni prvenstveno na školu odnosno koji će poticati akademski uspjeh, pozitivne socijalne kontakte itd. Strategije usmjerene na školsku zajednicu trebaju se provoditi s ciljem jačanja vještina djece za uključivanje u školske aktivnosti te s ciljem slabljenja ponašanja koja idu u smjeru školskog neuspjeha. O programima vezanim uz prevenciju poremećaja u ponašanju na razini školske zajednice izvještavaju brojni autori u svojim radovima, između ostalih Hawkins et al. (1988), Maguin i Loeber (1996), O'Donnel et al. (1994) i dr. Programi prevencije poremećaja u ponašanju koji svoje uporište imaju u sustavu škole trebaju ostvariti suradnju između škole, obitelji i postojećih institucija koje postoje na lokalnoj razini. U organizaciji takve suradnje dobro je uspostaviti središnje koordinacijsko tijelo koje može djelovati

na različitim razinama - državnoj, županijskoj ili gradskoj. Školska zajednica, kao središnji sustav utjecaja takvih programa, može biti polazišna točka na lokalnoj razini iz koje će se dijelovi programa protezati prema nižim i višim razinama. Na nižim razinama konkretni dijelovi programa mogu biti usmjereni obiteljima, neformalnim vršnjačkim grupama ili pojedincima, a na višim razinama oni mogu biti usmjereni razvoju suradnje s institucijama i organizacijama u lokalnoj zajednici, upravnim i političkim tijelima nadležnim za financiranje programa te široj javnosti s ciljem osiguranja trajne podrške. Iz prakse pojedinih zemalja poznat je koncept tzv. "škole punih servisa" (full service schools Dryfoos, 1994). On je nastao upravo kao posljedica sve većeg interesa, kako znanstvenika, tako i praktičara za socijalnim servisima koji će biti temeljeni na radu u zajednici. Koncept "škole punih servisa" predstavlja svojevrsni sustav koji objedinjava pružanje zdravstvenih i rekreacijskih servisa unutar javnih škola često pod sponzorstvom ustanova i agencija izvan sustava školstva. Pored spomenutih u taj koncept spadaju i aktivnosti s drugih područja kao što su pružanje socijalnih usluga, policijska zaštita učenika itd.

Preventivni programi konceptualno mogu biti usmjereni i prema vršnjačkim grupama.

Lokalna zajednica kao širi sustav i u takvim programima ima integrirajuću ulogu. Ona može na psihološkoj razini za pripadnike vršnjačkih grupa, putem zajednički usvojenih normi i vrijednosti, stvarati osjećaj pripadništva te preventivne aktivnosti činiti lakše provedivim. Preventivnim programima usmjerenim grupama vršnjaka, između ostalih, u svojim su se radovima bavili Lochman i Dodge (1994), Crick i Dodge, (1994), Fraser, (1996), Henggeler i Borduin (1990) i dr. Ističe se da takvi programi trebaju sadržavati intervencije koje će povezivati vršnjačke grupe s obiteljima i školom. Kroz njih treba nastojati jačati veze i privrženost s vršnjacima koji pokazuju prosocijalno ponašanje. Među konkretnim aktivnostima na ovoj se razini s vršnjacima mogu koristiti različiti oblici prepoznavanja neodgovarajućih oblika ponašanja, širenje repertoara alternativnih oblika socijalnih odgovora i sl. U radu s roditeljima treba nastojati pomoći roditeljima u jačanju kvalitetnih odnosa među vršnjacima, pomoći roditeljima da pomognu djeci stvoriti odgovarajuće vrijednosti i norme i sl. Roditelji u tome trebaju igrati glavnu ulogu identificirajući odgovarajuće i neodgovarajuće ponašanje među vršnjacima. Osobitu ulogu roditelji mogu imati u procesu ulaženja novih članova u vršnjačke grupe. Roditelji trebaju omogućiti djeci i mladima stvoriti barijere koje će onemogućiti ulazak onih članova za koje se zna kako očituju neodgovarajuće oblike ponašanja. Rezultati istraživanja su pokazali da smještanje npr. agresivnog djeteta u grupu potiče razvoj agresivnog ponašanja (Dishion i Andrews, 1995; Feldman et al., 1983). Manje agresivno dijete uči od agresivnijeg djeteta. U praksi se međutim takvim istraživačkim nalazima rijetko posvećuje pažnja pa nije rijetki slučaj da se u isti razred smješta veoma agresivna djeca i ona djeca koja ne očituju takve oblike poremećaja u ponašanju. Roditelji često nemaju odgovarajuće informacije niti o psihosocijalnom razvoju svojeg djeteta niti pak o prikladnim roditeljskim vještinama. Veoma često još manje informacija imaju o tome što se događa u socijalnoj sredini u kojoj se dijete kreće i koja vrši snažan utjecaj na njega. Zbog toga u preventivnim programima treba nastojati povezati obiteljski sustav (pri tome prvenstveno roditelje) sa širim socijalnim sustavom (lokalnom zajednicom). Kroz organizirane dijelove sustava lokalne zajednice roditeljima se može pomoći kroz pružanje:

- uputa i povratnih informacija o standardima za odgovarajuće ponašanje prema djeci
- informacija o indeksu razine socijalnog rizika koji postoji u zajednici i
- direktne podrške obitelji putem članstva u socijalnoj mreži.

Programi na lokalnoj razini mogu biti pretežno usmjereni razvoju susjedstva kao ciljne

grupe. Visoko rizična susjedstva su ona u kojima postoji npr. mogućnost lake nabavke droge ili vatrenog oružja, susjedstva u kojima se promovira nasilničko ponašanje, siromašna susjedstva ili pak susjedstva u kojima postoji niska razina uključenosti članova u zajedničke poslove. U takvim zajednicama (susjedstvima) cilj preventivnih programa treba definirati kao pružanje mogućnosti djeci i mladima za razvoj odnosa s vršnjacima i odraslima koji očituju prosocijalne oblike ponašanja. Osim toga u takvim zajednicama u preventivne programe trebalo bi uključiti i aktivnosti kojima bi se utjecalo na kvalitetnu suradnju između različitih ustanova i organizacija iz domene ekonomije, religije (mjesna crkva), socijalne skrbi, predškolskog i školskog odgoja. Programi koji se mogu organizirati na razini susjedstva mogu biti usmjereni i organizaciji slobodnog vremena nakon školskih obveza djece i mladih. U tom vremenu mogu se na razini susjedstva organizirati različite sportske aktivnosti, diskusijske grupe, kreativne radionice i slične aktivnosti koje će djeci i mladima kvalitetno strukturirati slobodno vrijeme. Osim toga takve aktivnosti mogu imati i dodatnu obrazovnu funkciju npr. u smislu upoznavanja različitih vidova ljudske djelatnosti, upoznavanje djece i mladih s novim zanimanjima, poticanja na samostalno rješavanje problema itd. Djeci i mladima može se ponuditi uključivanje u aktivnosti dobrovoljnih organizacija čime se može potaknuti razvoj socijalne senzibilnosti, prosocijalnog ponašanja ili mirovnog rješavanja konfliktata. Razvojem aktivnosti na razini susjedstva kod onih koji su u njih uključeni razvija se dodatni osjećaj pripadništva, vlasništva i odgovornosti kako za vlastito ponašanje tako i za opću situaciju u susjedstvu.

Unutar socijalnog rada razvijena je metoda/proces socijalnog rada u organiziranju zajednice. Teorijski ovaj se proces počinje konceptualizirati u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. Do danas su razvijeni brojni teorijski pristupi, modeli i koncepti kao i raznolike vještine i tehnike za provođenje ovog procesa socijalnog rada. Tako su iz literature poznati pristupi poput integrativnog, pristupa veze u zajednici, pristupa političke akcije, modeli poput razvoja zajednice, socijalne akcije i socijalnog planiranja te koncepti poput koncepta države blagostanja, koncepta socijalnog rada u gradskoj četvrti i drugi. Unutar spomenutih teorijskih shvaćanja na različite se načine pristupa i prevenciji poremećaja u ponašanju. Pri tome razlike s jedne strane proizlaze uslijed različitih ciljeva kojima se teži unutar pojedinih teorijskih shvaćanja, a s druge strane zbog razlika u definiranju ciljeva kojima u provođenju organiziranja zajednice teže praktičari.

2. CILJ I METODE RADA

2.1. Cilj rada

Temeljni cilj ovog rada jest utvrditi na koji način ispitanici definiraju ciljeve socijalnog rada u organiziranju zajednice. Obzirom na različita moguća teorijska polazišta s kojih polaze u obavljanju svojeg posla želi se utvrditi na koji način ispitanici vide ciljeve socijalnog rada u organiziranju zajednice kad se koriste ovom metodom u radu na prevenciji poremećaja u ponašanju.

2.2. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika čini ukupno 187 socijalnih i diplomiranih socijalnih radnika koji rade u različitim socijalnim i psihosocijalnim ustanovama i organizacijama u Republici Hrvatskoj.

Ispitivanjem su bile obuhvaćene dvije skupine ispitanika i to socijalni radnici zaposleni u vladinim organizacijama (centri za socijalnu skrb, odgojni domovi, bolnice), (N=157) te oni zaposleni u nevladinim organizacijama i udrugama (N=30).

2.3. Uzorak varijabli

Za ispitivanje ciljeva socijalnog rada u organiziranju zajednice na području prevencije poremećaja u ponašanju korišten je instrument HR-SROZ-97 koji se sastoji od ukupno deset subupitnika kojima se ispituju različiti elementi teorije i prakse socijalnog rada u organiziranju zajednice. Za potrebe ovog istraživanja korištene su varijable sadržane u subupitniku IV o ciljevima socijalnog rada u organiziranju zajednice (SROZ). Taj subupitnik sadrži ukupno 16 različitih iskaza o tome što je cilj socijalnog rada u organiziranju zajednice.

2.4. Metode obrade podataka

Informacije su obrađene komponentnom analizom uz primjenu GK kriterija ekstrakcije.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Tablica 3.1. Glavne komponente.

FAKTOR	Svojevne vrijednosti	Proporcija varijance	Kumulativno
FAC1	5.6914	0.356	0.356
FAC2	1.6950	0.106	0.462
FAC3	1.2439	0.078	0.539

U prostoru ciljeva socijalnog rada u organiziranju zajednice, komponentnom analizom uz primjenu GK kriterija ekstrakcije, izolirane su tri značajne glavne komponente koje su kasnije rotirane u ortoblique poziciju. One objašnjavaju ukupno 53,9% zajedničke varijance pri čemu je prvi faktor odgovoran za 35,6%.

Tablice 3.2. i 3.3. prikazuju strukturu dobivenih faktora.

Prvi ortoblique faktor definiraju ove varijable:

Smatram da je cilj SROZ-a razvoj mreže dobrovoljnih suradnika na poslovima u lokalnoj zajednici (CILJVOL)

Smatram da je cilj SROZ-a poticanje grupne samopomoći putem osnivanja različitih inicijativnih grupa i okupljališta u lokalnoj zajednici (CILJGSAM)

Smatram da je cilj SROZ-a poticanje razvoja samopomoći kod stanovnika lokalne zajednice (CILJSAMP)

Smatram da je cilj SROZ-a osloboditi i iskoristiti postojeće resurse u lokalnoj zajednici (CILJRES)

Smatram da je cilj SROZ-a pomoći ljudima u lokalnoj zajednici da većom kontrolom nad vlastitim životom utječu na svoj život (CILJKONT)

Iz sadržaja varijabli koje opisuju prvi faktor jasno je vidljivo da se one odnose na definiranje cilja socijalnog rada u organiziranju zajednice kroz aspekt razvoja samopomoći odnosno razvoja i korištenja postojećih snaga i resursa u lokalnoj zajednici s ciljem zadovoljavanja potreba i rješavanja zajedničkih problema stanovništva. Očito je da je komponenta samopomoći unutar definiranja ciljeva SROZ-a odgovorna za najveći dio zajedničke varijance. To može govoriti u prilog tome da ispitanici ciljeve SROZ-a doživljavaju prvenstveno kao nešto čime socijalni radnici mogu i trebaju potaknuti "klijente" na preuzimanje aktivnije uloge u kreiranju vlastitog života i u rješavanju svojih teškoća.

Drugi faktor opisan je varijablama:

Smatram da je cilj SROZ-a poboljšati razinu stručnih djelatnosti socijalnih i drugih institucija u lokalnoj zajednici (CILJPORA)

Smatram da je cilj SROZ-a poticati razvoj boljih kontakata između različitih ustanova u lokalnoj zajednici (CILJPOKO)

Smatram da je cilj SROZ-a promijeniti odnose moći i struktura lokalne zajednice putem solidarnog zajedništva s ugroženim stanovnicima lokalne zajednice (CILJMOC)

Smatram da je cilj SROZ-a potaknuti razvoj interesa kod stanovnika lokalne zajednice za sudjelovanjem na zajedničkim poslovima (CILJRAIN)

Smatram da je cilj SROZ-a potaknuti razvoj bolje identifikacije ljudi sa zajednicom kroz isticanje zajedničkih vrijednosti (CILJIDEN)

Drugi faktor opisuju varijable koje su po svojem sadržaju u cjelini vezane uz tzv. integrativni pristup socijalnom radu o organiziranju zajednice. Ovdje se s jedne strane ciljevi definiraju u terminima razvoja boljih kontakata i identifikacije ljudi sa zajednicom, a s druge strane u terminima poticanja suradnje između različitih ustanova i podizanja kvalitete njihovih djelatnosti. Ciljevi se dakle odnose na potrebu da se uz pomoć socijalnog rada u organiziranju zajednice prostor na kojem ljudi žive poveže u integriranu cjelinu koja će biti u stanju odgovoriti na raznolike potrebe svojih stanovnika.

Tablica 3.2. Sklop ortoblique faktora (P).			
ČESTICA	P1	P2	P3
CILJVOL	0.82396	0.01389	0.09251
CILJGSAM	0.74986	0.04377	0.01557
CILJSAMP	0.72820	0.02380	-0.00173
CILJRES	0.67770	-0.05087	-0.17679
CILJKONT	0.54358	-0.01757	-0.27061
CILJPORA	-0.17518	0.81883	-0.00509
CILJPOKO	0.13023	0.77400	0.01999
CILJMOC	-0.05029	0.52251	-0.23251
CILJRAIN	0.42302	0.51258	-0.04424
CILJIDEN	0.41494	0.48889	0.00672
CILJOMET	-0.18778	0.05775	-0.81230
CILJOSLZ	0.06193	0.06819	-0.70330
CILJOSV	0.23821	-0.12783	-0.69993
CILJBORB	-0.08229	0.13648	-0.66454
CILJSP	0.26000	-0.05054	-0.53873
CILJPOSS	0.19669	0.24719	-0.31308

Treći faktor definiraju varijable:

Smatram da je cilj SROZ-a ometati ustaljeni, neefikasni način funkcioniranja službi i ustanova u lokalnoj zajednici (CILJOMET)

Smatram da je cilj SROZ-a organizirati stanovnike lokalne zajednice u organizacije građana radi borbe za svoja prava (CILJOSLZ)

Smatram da je cilj SROZ-a osvijestiti ljudima njihov životni položaj u lokalnoj zajednici (CILJOSV)

Smatram da je cilj SROZ-a borba protiv svih vrsta socijalne nepravde na razini lokalne zajednice (CILJBORB)

Smatram da je cilj SROZ-a poticati i podržavati procese socijalne promjene u lokalnoj zajednici (CILJSP)

Smatram da je cilj SROZ-a povezivanje socijalne službe u lokalnoj zajednici s ostalim komunalnim službama (CILJPOSS)

Varijable koje opisuju treći faktor odnose se prvenstveno na ciljeve SROZ-a koji su sukladni nekim radikalnijim teorijskim pristupima SROZ-u. Ovdje se naime ciljevi SROZ-a definiraju u smislu potrebe za stvaranjem organizacija za borbu protiv

Tablica 3.3. Struktura ortoblique faktora (S).			
ČESTICA	S1	S2	S3
CILJVOL	0.79148	0.19150	0.23447
CILJGSAM	0.75518	0.23274	0.29441
CILJSAMP	0.73507	0.21403	0.29530
CILJRES	0.73343	0.19596	0.42092
CILJKONT	0.64458	0.23172	0.47568
CILJPOKO	0.32389	0.79993	0.33916
CILJPORA	0.57370	0.77526	0.26295
CILJRAIN	-0.05029	0.64031	0.41347
CILJMOC	0.17642	0.60205	0.42104
CILJIDEN	0.42104	0.59421	0.34992
CILJOMET	0.14415	0.33247	0.76205
CILJOSLZ	0.35405	0.36448	0.75462
CILJOSV	0.47801	0.21301	0.74194
CILJBORB	0.21249	0.37980	0.68681
CILJSP	0.45702	0.23175	0.62003
CILJPOSS	0.38317	0.42311	0.48829

socijalne nepravde i poticanje procesa socijalne promjene. Prvih pet varijabli koje opisuju ovaj faktor odnose se na takve ciljeve dok jedino varijabla CILJPOSS (koja i inače ima vrlo nisku projekciju na faktor) više odgovara cilju SROZ-a koji je sukladan integrativnom pristupu SROZ-u.

Općenito se, dakle može reći kako je faktor-ska analiza pokazala da ispitanici ciljeve SROZ-a definiraju na tri osnovna načina: 1. kao sredstvo za poticanje razvoja samopomoći, 2. kao sredstvo za integraciju ljudi i njihovih institucija u lokalnoj zajednici te 3. kao sredstvo za poticanje procesa socijalne promjene i borbe protiv

Tablica 3.4. Ortoblique matrica korelacija.

	OBQ ₁	OBQ ₂	OBQ ₃
OBQ ₁	1,00000		
OBQ ₂	0.26028	1,00000	
OBQ ₃	-0.39013	-0.39838	1,00000

različitih oblika socijalne nepravde u zajednici. Budući da je za najveći dio zajedničke varijance odgovoran faktor 1, dakle poticanje razvoja samopomoći, moglo bi se zaključiti, uz sva nužna metodološka ograničenja u interpretaciji, kako hrvatski socijalni radnici u SROZ-u vide metodu koja je prikladna za pokretanje inicijativa u lokalnoj zajednici u kojima će socijalni radnici imati aktivnu i vodeću ulogu do trenutka razvoja elemenata samopomoći (osnaživanja klijenata) i preuzimanja vođenja procesa pomoći od strane samih klijenata.

Takav rezultat faktorske analize upućuje i na mogući teorijski transfer u domaće uvjete. Različite teorijske pristupe, modele i koncepte moguće je svrstati u četiri osnovne skupine. Prvu skupinu može se odrediti zajedničkim nazivnikom integrirajuće-koordinativno organiziranje zajednice. U ovu skupinu može se ubrojiti organiziranje zajednice u okviru ekološkog pristupa (Germain, 1985 i dr.), pristup veze u zajednici (Taylor, 1985 i dr.), integrativni pristup (Ross, 1955), katalitičko-aktivirajući koncept organiziranja zajednice (Hauser i Hauser, 1971 i dr.) te jednim dijelom koncept države blagostanja (Karas i Hinte 1978 i dr.).

Drugu skupinu obilježava organiziranje zajednice kao političko djelovanje i tu se mogu ubrojiti pristup političke akcije (Grosser i Mondros, 1985 i dr.), agresivni model (Mueller, 1971), strategije organiziranja zajednice prema Saulu D. Alinskom (Alinsky, 1973), model socijalne akcije (Rothman, 1974 i dr.), a znatnim dijelom i model osnaživanja zajednice (Staples, 1997 i dr.).

Treću skupinu moguće je označiti kao kombinaciju prve dvije tj. kombinaciju integrirajuće-koordinativnog organiziranja zajednice i organiziranja zajednice kao političkog djelovanja. U tu skupinu mogu se uvrstiti koncept rada u miljeu (Ebbe i Friese, 1985) i koncept socijalnog rada u gradskoj četvrti (Hinte et al., 1982 i dr.).

Četvrtu skupinu obilježava organiziranje zajednice usmjereno socijalnom planiranju. Tu je moguće ubrojiti organiziranje zajednice u kontekstu teorije planiranja (Rothman i Zald, 1985, Laufer, 1981 i dr.), model razvoja programa i koordinacije servisa (Kurzman, 1985, Rothman i Tropman, 1987), te znatnim dijelom i model lokalnog razvoja (Rothman i Tropman, 1987, Rivera i Erlich, 1995, McDevitt, 1997 i dr.).

Teorijske pristupe, modele i koncepte organiziranja zajednice na različite je načine moguće iskoristiti kao upute ili okvire neposrednog utjecanja na društvene probleme među kojima su poremećaji u ponašanju djece i mladeži osobito značajni. Prevenirati poremećaje u ponašanju u kontekstu ovakvih teorijsko-praktičnih smjernica znači prije svega stvarati takve uvjete na razini zajednice (teritorijalno, funkcionalno ili kategorijalno određene) koji će smanjiti broj i snagu potencijalnih rizičnih faktora. Poznato je da veći stupanj rizičnih faktora za pojavu poremećaja u ponašanju kod djece i mladih imaju one obitelji koje su socijalno izolirane, "socijalno slabe" ili na različite načine isključene iz života zajednice. Zajednica može imati snažan utjecaj na djecu i mlade preko određivanja sklopova vrijednosti, etičkih normi i prava koje daje ili odriče svojim pripadnicima. Zajednice koje su suočene s različitim oblicima socijalne nepravde, neposredne ugroženosti i nesigurnosti u zajednici obično nisu u stanju omogućiti svojim pripadnicima zadovoljavajuću kvalitetu života. Osim toga one zajednice koje ne uspijevaju iskoristiti postojeće resurse na zadovoljavajući način bilo da ih nisu svjesne bilo da različiti resursi ostaju nepovezani ostaju zbog toga bez znatnog dijela potencijala koji se može iskoristiti u svrhu prevencije poremećaja u ponašanju. S druge strane zajednica može preko svojih mehanizama socijalne kontrole, skrbi za svoje članove ili pravne, socijalne, policijske ili neke druge zaštite biti značajan preventivni faktor društvenim nastojanjima na planu prevencije poremećaja u ponašanju. Teorijski pristupi, modeli i koncepti koji nude različite modalitete organiziranja zajednice primjenjivi su onoliko koliko je konkretna zajednica s jedne strane zaista zainteresirana za dobrobit svojih pripadnika, a s druge strane onoliko koliko i prilike (socijalne, političke i ine) dozvoljavaju razvoj određenih servisa i programa. Teorijski pristupi koji se oslanjaju na političko djelovanje u procesu organiziranja zajednice nastoje istaknuti upravo probleme koje generiraju loši odnosi na planu raspodjele moći u zajednici. Imati političku ili ekonomsku moć znači biti u prilici odlučivati o konkretnim programima prevencije poremećaja u ponašanju koji se mogu, ali i ne moraju provesti. Osim toga različiti nosioci političke moći u zajednici mogu imati različita tumačenja porijekla poremećaja u ponašanju pa onda i različite ideje o njihovoj prevenciji. Postizanje kvalitetne veze između struke (socijalne pedagogije, socijalnog rada itd.) i politike može u tome preko procesa organiziranja zajednice odigrati važnu ulogu. Oni teorijski pristupi i modeli organiziranja koji su uglavnom orijentirani prema integraciji, koordinaciji ili pak planiranju socijalnih i drugih servisa u zajednici mogu na planu prevencije poremećaja u ponašanju osigurati znatan stupanj racionalizacije, ali i efektivizacije djelovanja različitih službi, vladinih i nevladinih organi-

zacija, školstva, zdravstva, policije, pravosuđa i drugih sustava koji postoje u zajednici. Integracijom njihovih aktivnosti te planiranim i koordiniranim utjecanjem na obitelj, školu ili oblikovanje slobodnog vremena djece i mladih moguće je kod djece i mladih postići osjećaj pripadništva i uključenosti u zajednicu, osjećaj socijalne odgovornosti, osjećaj življenja u zajednici koja brine za svoje članove, a time onda i osjećaj samopoštovanja, poštovanja drugih itd. što nesumnjivo može predstavljati značajne protektivne faktore u pojavi različitih oblika poremećaja u ponašanju. Rezultati provedenog empirijskog istraživanja pokazali su koje je mjesto pojedinih teorijskih pristupa, modela i koncepata među domaćim stručnjacima.

Prema dobivenim nalazima realno je za očekivati kako bi hrvatskim uvjetima teorijski ponajprije odgovarali koncepti poput onih koji su svrstani u skupinu integrirajuće-koordinativnog organiziranja zajednice te skupinu označenu kao kombinacija integrirajuće-koordinativnog organiziranja zajednice i organiziranja zajednice kao političkog djelovanja dok bi znatno manju primjenu našli neki od pristupa i modela uvrštenih u ostale dvije skupine.

4. LITERATURA

- Alinsky, S. (1973): *Leidenschaft fuer den Naechsten. Strategie und Methoden der Gemeinwesenarbeit*; Gelnhausen, Burckhardthaus Verlag.
- Crick, N.R. i Dodge, K.A. (1994): *A Review and Reformulation of Social Information-processing Mechanisms in children's Social Adjustment*; *Psychological Bulletin*, 115, 74-101.
- Dishion, T.J. i Andrews, D.W. (1995): *Preventing Escalation in problem Behaviors with High-risk Young Adolescents: Immediate and 1-year Outcomes*; *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63, 538-548.
- Dryfoos, J.G. (1994): *Full Service School: A Revolution in Health and Social Services for Children, Youth and Families*; San Francisco, Jossey Bass.
- Ebbe, K. i Friese, P. (1989): *Milieuarbeit: Grundlagen praeventiver Sozialarbeit im lokalen Gemeinwesen*; Stuttgart, Ferdinand Enke Verlag.
- Feldman, R.A., Caplinger, T.E. i Wodarski, J.S. (1983): *The St. Louis Conundrum: The Effective Treatment of Antisocial Youths*; Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- Fraser, M.W. (1996): *Cognitive Problem-solving and Aggressive Behavior among Children; Families in Society*, 77(1), 19-31.
- Germain, C.B. (1985): *The Place of Community Work Within an Ecological Approach to Social Work Practice*, u Taylor, S.H. i Roberts, R.W.: *Theory and Practice of Community Social Work*; New York, Columbia University Press, 30-55.
- Grosser, C.F. i Mondros, J. (1985): *Pluralism and Participation: The Political Action Approach u: Taylor, S.H. i Roberts, R.W.: Theory and Practice of Community Social Work*; New York, Columbia University Press, 154-178.
- Hauser, R. i Hauser, H. (1971): *Die kommende Gesellschaft*; Muenchen, Pfeiffer Verlag.
- Hawkins, J.D.; Doueck, H.J. i Lishner, D.M. (1988): *Changing Teaching Practices in Mainstream Classrooms to Improve Bonding and Behavior of Low Achivers*; *American Educational Research Journal*, 25, 31-50.
- Henggeler, S.W. i Borduin, C.M. (1990): *Family Therapy and Beyond: A Multisystemic Approach to Treating the Behavior Problems of Children and Adolescents*; Pacific Grove, Brooks/Cole.
- Hinte, W.; Metzger-Preziger, G i Springer, W. (1982): *Stadtteilbezogene Arbeit - ein Kooperationsmodell fuer Ausbildung und berufliche Praxis*; *Neue Praxis* 4.
- Karas, F. i Hinte, W. (1978): *Grundprogramm Gemeinwesenarbeit - Praxis des sozialen Lernens in offenen paedagogischen Feldern*; Wuppertal, Jugenddienst Verlag,.
- Kurzman, P.A. (1985): *Program Development and Service Coordination as Components of Community Practice u: Taylor, S.H. i Roberts, R.W.: Theory and Practice of Community Social Work*; New York, Columbia University Press, 95-124.
- Laufer, A. (1981): *The Practice of Social Planning u: Gilbert, N. i Specht, H.: Handbook of the Social Services*; Englewood Cliffs, Prentice Hall, 583-597.
- Lochman, J.E. i Dodge, K.A. (1994): *Social-cognitive Processes of Severely Violent, Moderately Aggressive, and Nonaggressive Boys*; *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62, 366-374.
- Maguin, E. i Loeber, R. (1996): *Academic Performance and Delinquency u: Tonry, M. (ed.): Crime and Justice: A Review of Research*; Chicago, University of Chicago Press, 145-264.
- McDevitt, S. (1997): *Social Work in Community Development: A Cross-National Comparison*; *International Social Work*, 40, 341-357.
- Mueller, C.W. i Nimmerman, P. (ed.) (1971): *Stadtplanung und Gemeinwesenarbeit. Texte und Dokumente*; Muenchen, Juventa Verlag.
- O'Donnel, J., Hawkins, J.D., Catalano, R.F., Abbott, R.D. i Day, L.E. (1994): *Preventing School Failure, Drug Use, and Delinquency among Low-income Children: Effects of a Long-term Prevention project in Elementary Schools*; Seattle, University of Washington, School of Social Work, Social Development Research Group.
- Rivera, F.G. i Erlich, J.L. (1995): *Organizing with People of Color: A Perspective u: Tropman, J.E.; Erlich, J.L. i Rothman, J. (eds.): Tactics and Techniques of Community Intervention*; Itasca, Illinois, 3rd ed. F.E. Peacock Publishers Inc., 198-213.

23. Ross, M. (1955): *Community Organization - Theory and Principles*; New York, Harper & Row Publishers.
24. Rothman, J. (1974): *Three Models of Community Organization* u: Cox, F. et al.: *Strategies of Community Organization - A Book of Readings*; Itasca, Illinois, 2nd ed. F.E. Peacock Publishers Inc., 3-26.
25. Rothman, J. i Tropman, J. (1987): *Models of Community Organization and Macro Practice Perspectives: Their Mixing and Phasing* u: Cox, F.M. et al.: *Strategies of Community Organization*; Itasca, Illinois, 4th ed. F.E. Peacock Publishers Inc., 3-26.
26. Rothman, J. i Zald, M.N. (1985): *Planning Theory in Social Work Community Practice* u: Taylor, S.H. i Roberts, R.W.: *Theory and Practice of Community Social Work*; New York, Columbia University Press, 125-153.
27. Staples, L.H. (1997): *Developing, Facilitating, and Sanctioning Mental Health Consumer Empowerment: Roles for Organized Consumers, Provider Professionals, and the Mental Health Bureaucracy*; neobjavljeni rad.
28. Taylor, S.H. (1985): *Community Work and Social Work: The Community Liaison Approach* u: Taylor, S.H. i Roberts, R.W.: *Theory and Practice of Community Social Work*; New York, Columbia University Press, 179-214.

LOCAL COMMUNITY GOALS IN PREVENTING BEHAVIORAL DISORDERS

Summary

Research on the sample of 187 social workers active in the Republic of Croatia, members of different governmental and non-governmental organizations, has been done. Its aim was to find out what were the goals of social work in organizing local community in the field of prevention of behavioral disorders. By component analyses three components were found to explain total of 53,9% of common variance. In this way major goals of organizing the local community as seen by local experts were identified. Results indicate that transfer of certain theoretical approaches, models and concepts of organizing local community are possible and some of them could partially be used in local circumstances.

Key word: social work in organizing community, behavioral disorders, prevention